

Projekt finansowany ze środków Unii Europejskiej
Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej – Sekcja
Orientacji w ramach Sektorowego Programu
Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja
sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów
wiejskich, 2004-2006”, Działanie 2.7.”Pilotażowy
Program LEADER +”

**SEKTOROWY
PROGRAM
OPERACYJNY**
Restrukturyzacja i modernizacja
sektora żywnościowego
oraz rozwój obszarów wiejskich
2004 - 2006

Spotkanie podmiotów delegujących „Wybór statusu prawnego Lokalnej Grupy Działania”

Wykład „CHARAKTERYSTYKA MOŻLIWYCH FORM PRAWNYCH LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA”

**w projekcie
Związku Gmin Kanalu Ostródzko – Elbląskiego
i Pojezierza Iławskiego w Ostródzie
„Łączy nas Kanał Elbląski
– partnerstwo sposobem aktywizowania mieszkańców”**

Ilawa, 15 grudnia 2005 roku.

Wykład realizowany w ramach projektu Związku Gmin Kanalu Ostródzko
– Elbląskiego i Pojezierza Iławskiego w Ostródzie pn. „Łączy nas Kanał Elbląski
– partnerstwo sposobem aktywizowania mieszkańców”.

Nadzór prowadzi Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa w Warszawie
oraz Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Warszawie

CHARAKTERYSTYKA MOŻLIWYCH FORM PRAWNYCH LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA.

Zgodnie z zapisami uzupełnienia do SPO „Restrukturyzacja i modernizacja...” beneficjentami Schematu I mogą być: gminy wiejskie i miejsko-wiejskie, związki międzygminne, osoby prawne: **fundacje, stowarzyszenia, związki stowarzyszeń lub inne organizacje pozarządowe posiadające osobowość prawną.**

Niniejszy wykład dotyczy osób prawnych: fundacji i stowarzyszenia.

1. Fundacja.

Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (tekst jedn.: Dz. U. 1991 r. Nr 46, poz. 203) nie zawiera definicji fundacji. Przyjmuje się, że przez fundację rozumie się majątek, przeznaczony - stosownie do woli fundatora - na określony cel i trwale z nim związany oraz mający zazwyczaj osobowość prawną. Tworzy się ją z inicjatywy osób fizycznych bądź prawnych w zamiarze realizacji celów użyteczności publicznej wskazanych w akcie fundacyjnym, na podstawie wpływów uzyskanych z przekazanego majątku.

Artykuł 1 ustawy o fundacjach w zw. z art. 3 ust. 2 wysuwa na plan pierwszy cel tworzenia fundacji i poprzez sformułowanie „w szczególności” wskazuje tylko na niektóre cele społecznie lub gospodarczo użyteczne:

- 1) ochrona zdrowia,
- 2) rozwój gospodarki i nauki,
- 3) oświata i wychowanie,
- 4) kultura i sztuka,
- 5) opieka i pomoc społeczna,
- 6) ochrona środowiska i zabytków.

Cel fundacji powinien być jednak na tyle skonkretyzowany, aby można było stwierdzić, na co fundator przeznaczają środki majątkowe.

W Polsce możemy wyróżnić następujący podział fundacji w zależności od prowadzenia przez nie działalności gospodarczej:

- 1) fundacje *non profit*
- 2) fundacje *not for profit*.

Działalność *non profit* wiąże się, albo z wewnętrznym (statutowym) zakazem prowadzenia działalności gospodarczej, albo z brakiem stosownych zapisów w statucie. W konsekwencji fundacje *non profit* nie mogą prowadzić działalności gospodarczej, a ich majątek tworzony jest wyłącznie z darowizn, zapisów, dotacji itp. W czystej postaci fundacje *non profit* w Polsce występują bardzo rzadko. Częściej mamy do czynienia z formą fundacji *not for profit*. Taka fundacja może prowadzić działalność gospodarczą, ale wszystkie środki przez nią uzyskane muszą być przeznaczone na działalność statutową. Osiągany zysk może być również przeznaczony na ponoszenie kosztów funkcjonowania, czy podtrzymywanie dotychczasowych kapitałów.

Utworzenie fundacji poprzedza uchwała odpowiedniego organu tej osoby lub decyzja osoby trzeciej, która opiniuje lub wyraża zgodę na powołanie fundacji.

Zgodnie z art. 12 pkt 8 ppkt f ustawy z 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym do wyłącznej właściwości rady powiatu należy podejmowanie uchwał w sprawach majątkowych powiatu dotyczących tworzenia i przystępowania m.in. do fundacji oraz ich rozwiązywania lub występowania z nich. W wypadku województwa uprawnienie takie przysługuje wyłącznie sejmikowi województwa (art. 18 pkt 18 ustawy z 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa oraz statuty województw). Odpowiedniego przepisu nie zawiera ustawa z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Dopuszczalność tworzenia fundacji przez gminy wynika z art. 2 u.f., nie ma też przepisu, który by ograniczał gminę w tym zakresie. Podjęcie uchwały o utworzeniu fundacji należy do wyłącznej właściwości rady gminy. Jest to, bowiem sprawa przekraczająca zakres zwykłego zarządu, dotycząca tworzenia „*innych gminnych jednostek organizacyjnych*” oraz wyposażania ich w majątek (art. 18 ust. 2 pkt 9 ppkt h ustawy z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym).

Organy fundacji.

Artykuł 5 ust. 1 w zw. z art. 10 ustawy o fundacjach przewiduje tylko jeden organ obligatoryjny fundacji: **zarząd**. Rozwiązanie przyjęte w ustawie o fundacjach wiąże się ze specyficzną rolą fundatora, który jednak — jeżeli nie zostało to odrębnie uregulowane w statucie — nie ma statusu organu. W tym też znaczeniu, jeśli przepisy statutu nie stanowią inaczej, przestaje on mieć bezpośredni wpływ na fundację. Jego rola kończy się w momencie przekazania środków majątkowych i zarejestrowania fundacji.

Oczywiście, często spotykamy inne rozwiązania polegające głównie bądź na możliwości kreowania organów przez fundatora, bądź też jego osobisty udział w organach. Fundacje nie mogą tworzyć organów upoważnionych do zniesienia lub przekształcenia fundacji lub dokonania odstępstw od celów fundacji.

Natomiast statut może przewidywać również inne organy: rady nadzorcze, rady fundacji, rady fundatorów itp. Powołanie organu odbywać się może np. na podstawie uchwały fundatorów, wskazania przez fundatora, wskazania przez osobę upoważnioną przez fundatora, powołania przez osoby wskazane przez fundatora, uchwałą innych organów fundacji. Jeżeli jednak statut przewiduje konieczność powołania określonego organu, wówczas powstaje obowiązek utworzenia takiego organu. Możliwa jest również sytuacja, w której statut przewiduje możliwość tworzenia organów, ale bez obowiązku ich tworzenia. W praktyce wiąże się to z zapisem statutu „*może tworzyć organy...*”. Tryb, zasady tworzenia i powoływania organów zależą od treści statutu. W statucie mogą pojawić się organy fakultatywne, np. rady programowe, komisje. Fakultatywność powołania takich organów decyduje najczęściej również o ich zakresie kompetencji. Z reguły nie są to organy mogące podejmować decyzje w stosunku do fundacji, ale raczej chodzi o opinie, wnioski itp.

Zarząd fundacji kieruje jej działalnością oraz reprezentuje fundację na zewnątrz. Spośród organów tylko zarząd ma pełnię kompetencji kierowniczo-reprezentacyjnych. Prawo i obowiązek kierowania i reprezentacji mogą zostać ograniczone przez inne organy, ale nie można ich odebrać. Nie ma przeszkód, aby odpowiednie ukształtowanie stosunków między organami polegało m.in. na wyrażaniu zgody przez inny organ na dokonanie niektórych czynności. Odnosić to należy w pełni do kierowania fundacją. Nie ma również przeszkód, aby na czynności prawne dokonywane w procesie reprezentacji trzeba było uzyskiwać zgodę innych organów.

Czynności kierowania zarządu polegają na dokonywaniu czynności faktycznych, nie wywołujących bezpośrednich skutków na zewnątrz. Czynności takie nie mają z reguły charakteru czynności prawnych, mają charakter czynności faktycznych, organizatorskich, albo wywołujących skutki poza prawem cywilnym. Na kierowanie składają się: organizowanie oraz nadzorowanie wszelkich spraw oraz uprawnienie do wydawania wszelkich decyzji nie zastrzeżonych dla innych organów. Jest to, więc proces polegający na wydawaniu decyzji, podejmowaniu uchwał, organizowaniu, kontroli, nadzorze, w ten sposób, aby były one zgodne z celem działania fundacji. Czynności kierowania fundacją obejmują nie tylko czynności mające cywilnoprawny charakter, ale również z zakresu prawa pracy, prawa finansowego, administracyjnego itd. Czynności kierowania mają wewnętrzny charakter, choć rzutują bezpośrednio na stosunki zewnętrzne.

W odróżnieniu od czynności kierowania, reprezentacja fundacji polega na dokonywaniu tylko czynności prawnych, składania i przyjmowania oświadczeń woli.

Reprezentacja fundacji może być realizowana przez organy (zarząd) lub pełnomocników. Możemy ponadto wyróżnić reprezentację:

- 1) jednoosobową,
- 2) łączną.

Reprezentacja jednoosobowa fundacji może być ustalona w statucie, nawet jeżeli organ jest kolegialny. W takiej sytuacji każdy z członków zarządu może dokonywać czynności prawnych samodzielnie. Inna sytuacja ma miejsce, jeżeli w statucie przyjęto zasadę reprezentacji łącznej. Ta ostatnia polega na obowiązku współdziałania, co najmniej dwóch osób przy składaniu oświadczeń woli. Konieczność współdziałania obejmuje, w zależności od ustaleń statutu, albo występowanie minimum dwóch członków zarządu lub członka zarządu łącznie z pełnomocnikiem. Statut może ponadto zróżnicować zasady reprezentacji łącznej lub jednoosobowej w zależności od zakresu przedmiotowego dokonywanych czynności prawnych. Może również dochodzić do takiego ukształtowania zasad reprezentacji fundacji, że niezależnie od przyjętych zasad reprezentacji fundacji, niezbędna będzie zgoda innych organów na dokonanie czynności prawnej.

Sposób kierowania fundacją, jak również jej reprezentowanie, zależy przede wszystkim od treści statutu. W przypadku kierowania fundacją możliwe są następujące rozwiązania, np.:

- 1) samodzielne podejmowanie wszelkich decyzji przez poszczególnych członków zarządu;
- 2) samodzielne podejmowanie pewnego rodzaju decyzji;
- 3) samodzielne podejmowanie pewnego rodzaju decyzji z obowiązkiem otrzymania na pozostałe decyzje zgody pozostałych członków zarządu;
- 4) samodzielne podejmowanie decyzji z obowiązkiem akceptacji przez inne organy;
- 5) podejmowanie wszelkich decyzji tylko w formie uchwał zarządu;
- 6) podejmowanie decyzji w formie uchwał z obowiązkiem uzyskania zgody innych organów.

Zasady podejmowania uchwał w fundacji również powinny być określone w statucie, albo w dokumentach konkretyzujących statut. Ustalenie zasad podejmowania uchwał winno się wiązać z określeniem:

- 1) wymaganej większości przy podejmowaniu uchwał (względnej, bezwzględnej, kwalifikowanej),
- 2) wymaganego *quorum* dla podjęcia uchwały (liczby obecnych).

Ustawa o fundacjach nie precyzuje również problemu trwania mandatu członka zarządu. W tym przypadku istnieje duża swoboda w określaniu długości kadencji, możliwości pełnienia funkcji wielokrotnie itp.

Działalność zarządu może zostać w istotny sposób ograniczona przez inne podmioty w ramach pełnionego nadzoru. W szczególności istnieje możliwość:

- 1) wystąpienia do sądu o uchylenie uchwały zarządu fundacji (art. 13 ustawy);

2) wystąpienia do sądu o wstrzymanie wykonania uchwały do czasu rozstrzygnięcia sprawy (art. 13 ustawy).

Legitymację do wystąpienia do sądu ma właściwy minister lub wojewoda, gdy uchwały zarządu fundacji pozostają w rażącej sprzeczności z:

- 1) celem, albo
- 2) postanowieniami statutu lub
- 3) przepisami prawa.

Odrębnym zagadnieniem jest wprowadzony ustawą z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne (Dz. U. Nr 106, poz. 679) zakaz bycia członkiem zarządu w fundacjach prowadzących działalność gospodarczą przez osoby pełniące funkcje publiczne (art. 4 pkt 4 ustawy). Należą do nich osoby określone w przepisach o wynagrodzeniu osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, tj. określonych w ustawie z dnia 31 lipca 1981 r. (Dz. U. Nr 20, poz. 101), zakaz ten stosuje się również do pracowników samorządowych, wymienionych w art. 2 pkt 1 lit. a) i b) oraz w pkt. 2 i 3 ustawy z dnia 22 marca 1990 r. o pracownikach samorządowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1593).

2. Stowarzyszenie.

Prawo tworzenia stowarzyszeń przysługuje obywatelom polskim mającym pełną zdolność do czynności prawnych i niepozbawionym praw publicznych (art. 3 ust. 1 Pr. stow.). Zgodnie z art.10 ust.3 ustawy Prawo o stowarzyszeniach **osoba prawna może być jedynie wspierającym członkiem stowarzyszenia**. W Prawie o stowarzyszeniach wykluczono, więc wprost członkostwo osób prawnych w stowarzyszeniach zwykłych (art. 42 ust. 1 pkt 3). Nie przewidziano też zwykłego członkostwa osób prawnych w stowarzyszeniach mających osobowość prawną. Ustawa nie definiuje pojęcia członka wspierającego i nie określa jego praw i obowiązków, z czego można wnioskować, że jego pozycję reguluje statut. Od swobodnej decyzji założycieli stowarzyszenia, czy też później walnego zgromadzenia zmieniającego statut będzie zależeć, czy prawa korporacyjne takiego członka są pełne, czy też ograniczone. Z nazwy wynika, że członek taki ma obowiązek wspierania stowarzyszenia, co może następować w każdej postaci. Najczęściej będzie to określone wsparcie materialne, np. w postaci darowizny określonych kwot pieniężnych, użyczenia lokalu, środków transportu czy sprzętu biurowego.

Szczególnie uregulowana jest sytuacja członkostwa w stowarzyszeniach jednostek samorządu terytorialnego. Stowarzyszenia województw mogą tworzyć województwa, w tym

również z gminami i powiatami; stowarzyszenia powiatów – powiaty, w tym również z gminami i województwami; stowarzyszenia gmin – gminy, w tym również z powiatami i województwami. W tych stowarzyszeniach mogą się zrzeszać tylko województwa, powiaty i gminy. Nie jest możliwe zrzeszanie się w nich innych osób prawnych czy też fizycznych. Jednostki samorządu terytorialnego mogą zrzeszać się z takimi osobami w innych formach, przystępując do stowarzyszeń w charakterze członków wspierających, czy też do związków stowarzyszeń. Nie będą to jednak już stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego.

Statut stowarzyszenia może wprowadzać określone warunki, które musi spełnić dana osoba, aby zostać członkiem stowarzyszenia. Stowarzyszenie ma swobodę w określaniu tych wymagań, z takim zastrzeżeniem, że nie mogą one być sprzeczne z przepisami Prawa o stowarzyszeniach i innych ustaw.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 pkt 3 Pr. stow. statut stowarzyszenia powinien określać cele i sposoby realizacji. Prawo o stowarzyszeniach nie wskazuje celów, w jakich można się zrzeszać. W sposób negatywny określa jedynie, że stowarzyszenie nie może mieć celu zarobkowego. Artykuł 58 ust. 2 Konstytucji zakazuje tworzenia zrzeszeń, których cele są sprzeczne z Konstytucją lub ustawą. Wszystkie inne cele nie przynoszące pożytku społecznego, nierealne czy też absurdalne są dozwolone. Ograniczenie celu zrzeszania się przewidziano, co do stowarzyszeń gmin. Mogą one tworzyć stowarzyszenia, w tym również z powiatami i województwami, w celu wspierania idei samorządu terytorialnego oraz obrony wspólnych interesów (art. 84 ustawy z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym). Ograniczeń takich natomiast nie przewidziano w stosunku do stowarzyszeń województw i powiatów.

Nie zarobkowy cel stowarzyszenia odróżnia je od innych podmiotów. Stowarzyszenie może prowadzić działalność gospodarczą, co wprost przewiduje art. 34 Pr. stow., jednak dochód z niej powinien być przeznaczony na realizację celów statutowych i nie może być przeznaczony do podziału między członków. Nie jest dopuszczalny podział dochodu między członków także wówczas, gdy są oni pracownikami stowarzyszenia. Prowadzenie działalności gospodarczej pozwala więc na zebranie środków służących realizacji celów statutowych.

Organy stowarzyszenia.

1. Walne zebranie członków (zebranie delegatów)

Walne zebranie członków określane jest przez Prawo o stowarzyszeniach, jako najwyższa władza stowarzyszenia (art. 11). W jego skład wchodzi wszyscy członkowie.

Zgodnie z art. 11 ust. 2 Pr. stow. statut może przewidywać zamiast walnego zebrania członków zebranie delegatów lub zastąpienie walnego zebrania członków zebraniem

delegatów, jeżeli liczba członków przekroczy określoną w statucie. W takich przypadkach statut określa zasady wyboru delegatów i czas trwania ich kadencji. Rozwiązanie takie podyktowane jest względami praktycznymi. W dużych stowarzyszeniach zwołanie walnego zebrania członków byłoby często niemożliwe.

Kompetencje walnego zebrania członków określa statut. Podejmuje ono uchwały w najważniejszych dla stowarzyszenia sprawach. Przede wszystkim uchwała statut i ewentualne jego zmiany, wybiera członków zarządu (por. art. 30 ust. 2 Pr. stow.) i organu kontroli wewnętrznej, podejmuje uchwałę o rozwiązaniu się stowarzyszenia (art. 36 Pr. stow.) i decyduje o przeznaczeniu majątku zlikwidowanego stowarzyszenia (art. 38 Pr. stow.). W sprawach, w których statut określa właściwości władz stowarzyszenia, podejmowanie uchwał należy do walnego zebrania członków.

Jak każdy organ kolegialny walne zebranie członków podejmuje decyzje w formie uchwał. Zgodnie z zasadą demokracji wewnętrznej wszyscy zwyczajni członkowie stowarzyszenia mają równe głosy. Jeżeli chodzi o członków wspierających i honorowych mogą oni mieć prawo głosu tak, jak członkowie zwyczajni. Niekiedy są oni takiego prawa pozbawiani i mogą brać udział w walnym zebraniu z głosem doradczym.

2. Zarząd

Zarząd jest obligatoryjnym organem stowarzyszenia (art. 11 ust. 3 Pr. stow.). Z art. 30 ust. 2 Pr. stow. wynika, że wyboru zarządu dokonuje walne zgromadzenie członków (zgromadzenie delegatów). W art. 52 ust. 1 KRS przewidziano, że przy rejestracji stowarzyszenia wpisuje się w dziale pierwszym Rejestru osoby wchodzące w skład komitetu założycielskiego, chyba że został powołany organ reprezentacji. Z przepisu tego wynika możliwość powołania zarządu przed zarejestrowaniem stowarzyszenia. Wyboru takiego mogą dokonać jedynie założyciele stowarzyszenia. W art. 9 Pr. stow. ograniczono ich kompetencje do uchwalenia statutu i wyboru komitetu założycielskiego.

Dane określające organ uprawniony do reprezentacji, sposób reprezentacji i dane osób wchodzących w skład zarządu wpisuje się do Krajowego Rejestru Sądowego. W uzasadnieniu postanowienia z 8 czerwca 2000 r., I ACa 806/00 („Apelacja. SA Warszawa” 2001, nr 3, s. c-25) Sąd Apelacyjny w Warszawie przyjął, że Prawo o stowarzyszeniach nie zawiera uregulowania, że zarząd może rozpocząć działalność dopiero po prawomocnym zarejestrowaniu. Oznacza to, że postanowienie o wpisaniu do rejestru składu zarządu ma charakter deklaracyjny, a uchwała o składzie zarządu wywiera skutki od chwili jej podjęcia i jest traktowana jako ważna.

Statut powinien określać skład zarządu i jego kadencję. W postanowieniu z 7 kwietnia 1992 r., I ACr 130/92 (PS 1993, nr 11-12, wkładka OSA, s. 25-26) Sąd Apelacyjny w Warszawie rozstrzygnął zagadnienie dopuszczalności zatrudnienia w stowarzyszeniu jego członków pełniących funkcje członków zarządu. Sąd ten uznał, że oparcie działalności stowarzyszenia na pracy społecznej członków nie wyłącza możliwości poddania pewnej sfery działania regułom odpłatności. Możliwość łączenia członkostwa stowarzyszenia z pracą na rzecz stowarzyszenia może dotyczyć w ograniczonym zakresie także członków zarządu. Zakres ograniczenia powinien wynikać ze ścisłej konieczności poświęcenia przez członka zarządu stowarzyszenia takiej ilości czasu na sprawy związane z zarządzaniem, która odpowiada całodziennemu zatrudnieniu i uniemożliwia podjęcie zatrudnienia u innego pracodawcy.

Podstawowe kompetencje zarządu to kierowanie bieżącą działalnością stowarzyszenia oraz reprezentowanie go na zewnątrz. Różnice pojęć „kierowanie” i reprezentacja” zostały szczegółowo omówione przy fundacji. O tym, kto reprezentuje zarząd, przesądzać powinny postanowienia statutu. Statut powinien określać sposób reprezentacji stowarzyszenia - czy oświadczenie woli może składać wyłącznie cały zarząd, w formie uchwały, czy każdy z członków zarządu lub co najmniej dwóch jednocześnie działających członków zarządu. Statut może przewidywać, że zaciągnięcie zobowiązań powyżej pewnej kwoty wymaga zgody innego organu stowarzyszenia (np. walnego zebrania członków lub organu kontroli wewnętrznej).

3. Organ kontroli wewnętrznej

Organ kontroli wewnętrznej jest obligatoryjnym organem stowarzyszenia (art. 11 ust. 3 Pr. stow.). Zwykle przybiera on nazwę komisji rewizyjnej i ma on sprawować kontrolę wewnątrz stowarzyszenia. Dokładne określenie kompetencji zależeć będzie od postanowień statutu.

Po wejściu w życie ustawy z 19 listopada 1999 r. - Prawo działalności gospodarczej oraz ustawy z 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym nie można mieć wątpliwości, że stowarzyszenia prowadzące działalność gospodarczą, w zakresie tej działalności, są przedsiębiorcami w rozumieniu tych ustaw.

W uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów z 27 lutego 1990 r., III PZP 59/89 (OSNC 1990, nr 10-11, poz. 126) Sąd Najwyższy przyjął, że dochód z działalności gospodarczej w rozumieniu art. 34 Pr. stow. stanowi tzw. czysty dochód z tej działalności po uiszczeniu wszelkich zobowiązań podatkowych i kosztów działalności gospodarczej, a w ramach tych kosztów także wpłaty na tworzone fundusze (np. rezerwowy, na cele

statutowe, zachęt materialnych) przewidziane w powszechnie obowiązujących przepisach płacowych i finansowych. Tym samym wynagrodzenia pracowników zatrudnionych w sferze działalności gospodarczej stowarzyszenia łącznie z ich udziałem w zysku (jeśli został przewidziany przez organy statutowe) nie podlegają wliczeniu do dochodu z działalności gospodarczej stowarzyszenia.

III. Różnice między opisanymi podmiotami.

Stowarzyszenia są zbiorowością osób fizycznych związanych z osobą prawną przez członkostwo i realizujących wspólny im cel, fundacje zaspokajają potrzeby osób fizycznych nie będących ich członkami. Skład członków stowarzyszenia można określić liczbowo, krąg osób korzystających z fundacji nie jest określony. Substratem stowarzyszenia są ludzie, fundacji - majątek. O celach i działalności stowarzyszenia decydują członkowie, cel i kierunek działalności fundacji jest z góry określony przez założyciela, który określa również sposób powoływania organów osoby prawnej.

W uzasadnieniu uchwały z 7 października 1998 r., III ZP 29/98 (OSNP 1999, nr 3, poz. 94) Sąd Najwyższy przyjął, że stowarzyszenie w świetle prawa jest organizacją społeczną, czym różni się od fundacji; jest ono, bowiem odmianą korporacji, związku osób. W wyroku z 6 maja 1998 r., IV SA 898/96, Naczelny Sąd Administracyjny uznał, że fundacje - zgodnie z ustawą z 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach - należą do organów obywatelskich, których podstawą działania jest majątek przeznaczony na określone cele. W ujęciu tej ustawy fundacja nie jest korporacją i mimo, że celem działania fundacji jest realizacja celów społecznie lub gospodarczo użytecznych, nie są one organizacjami społecznymi w rozumieniu art. 5 § 2 pkt 5 k.p.a.

Stowarzyszenia - Organizacje pożytku publicznego

Pojęcie takich organizacji wprowadzone zostało do porządku prawnego ustawą z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Organizacjami takimi są organizacje pozarządowe, które spełniają wymagania określone w art. 20 u.d.p.p.w. i uzyskały wpis do Krajowego Rejestru Sądowego stwierdzający spełnienie tych wymagań (art. 22 u.d.p.p.w.).

Konsekwencją uzyskania przez stowarzyszenie statusu organizacji pożytku publicznego jest możliwość prowadzenia przez nie nieodpłatnej i odpłatnej działalności pożytku publicznego (art. 6 u.d.p.p.w.) oraz prowadzenia działalności pożytku publicznego na podstawie zlecenia realizacji zadań publicznych (art. 11-19 u.d.p.p.w.). Organizacjom takim

przysługuje również, na zasadach określonych w przepisach odrębnych, zwolnienie od: podatku dochodowego od osób prawnych, podatku od nieruchomości, podatku od czynności cywilnoprawnych, opłaty skarbowej, opłat sądowych - w odniesieniu do prowadzonej przez nie działalności pożytku publicznego (art. 24 ust. 1 u.d.p.p.w.). Mogą one również, na zasadach określonych w odrębnych przepisach, nabywać na szczególnych warunkach prawo użytkowania nieruchomości będących własnością Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego (art. 24 ust. 2 u.d.p.p.w.). Podatnik podatku dochodowego od osób fizycznych może przekazać 1% podatku obliczonego zgodnie z odrębnymi przepisami na rzecz wybranych przez siebie organizacji pożytku publicznego (art. 27 u.d.p.p.w.).

Przyznanie wielu uprawnień wiąże się z nałożeniem na organizacje pożytku publicznego szczególnych wymagań dotyczących: rodzaju prowadzonej działalności, treści statutu, składu organów (art. 20), obowiązku rachunkowego wyodrębnienia prowadzonej działalności pożytku publicznego (art. 10), obowiązku sporządzania rocznych sprawozdań merytorycznych ze swojej działalności i podawania go do publicznej wiadomości (art. 23) oraz wiąże się z poddaniem organizacji dodatkowemu nadzorowi (art. 28-34 u.d.p.p.w.).

Elbląg – Ostróda – Iława, 15 grudnia 2005 roku.